

SISEMINISTEERIUM

Lp Tiit Riisalo
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Teie: 21.06.2024 nr MKM/24-0677/-1K

Meie: 22.07.2024 nr 1-7/144-6

Avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seaduse eelnõu kooskõlastamine

Austatud majandus- ja infotehnoloogiaminister

Täname, et esitasite kooskõlastamiseks avaliku teabe seaduse ja keeleseaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*). Siseministeerium on tutvunud eelnõu ning sellele lisatud seletuskirjaga ning kooskõlastab eelnõu **märkustega arvestamisel**. Meie märkused, ettepanekud ja selgitused on toodud allpool.

I Tähelepanekud avaliku teabe seaduse muutmise kohta eelnõus ja seletuskirjas

Avaliku teabe seadust täiendatakse kahe süsteemiga, mis on riigi infosüsteemi kindlustavateks süsteemideks. Eelnõu § 1 punkti 2 kohaselt võib aru saada, et andmeedastuse nõusoleku süsteemi kasutamine on kohustuslik kõigi riigi ja kohaliku omavalitsuse andmekogude pidamisel. Seletuskirjast võib jääda ekslik arusaam, et mõlema süsteemiga liitumine on vabatahtlik ja süsteemi kasutuselevõtt tuleb ette näha eriseaduses. Palume seletuskirjas selgelt ja üheselt mõistetavalt esitada, kas nimetatud süsteemidega liidestumine on kohustuslik või siiski ei ole kohustust nõusolekuteenust kasutada kui hetkel andmekogust isiku nõusoleku alusel andmeid ei väljastata. Juhul, kui süsteemiga liitumine nõuab selle ettenägemist eriseaduses, siis palume eelnõu täiendada vastavalt.

Leiame ka, et süsteemi kohustuslikuks tegemise mõjusid ei ole piisavalt detailselt hinnatud ning Siseministeerium ei nõustu ka seaduse üldkorras jõustumisega. Sedavõrd lühikese ajaga ei ole võimalik kõikide andmekogude arendusvajadusi, meie süsteemide ühilduvust ja vajaminevaid kulusid hinnata. Eelnõu seletuskirja punkt 7 kohaselt on nõusolekuteenuse tehnilise lahenduse arendamise edasiste kuludega arvestatud ning need kaetakse RIA eelarvest. Sama punkt (lk 31) sätestab ka, et „RIS-i kuuluvate andmekogude vastutavatel töötajatel tekib sooviavalduse läbivaatamise ja lepingute sõlmimisega seotud halduskulud, sest personal on enam hõivatud ja nende töökoormus suureneb. Vajalikud kulud kaetakse RIS-i kuuluvate andmekogude vastutavate töötajate eelarvest“. Juhime tähelepanu, et tegemist on uue teenuse loomisega ning selleks ei ole ettenähtud eelarvelisi vahendeid andmekogude vastutavate töötajate eelarves. Eelarvevahendid on planeeritud ja arendustöid nende süsteemidega liidestamiseks ei ole ette nähtud. Eriti problemaatiline on see olukorras, kui andmeedastuse nõusoleku süsteemi kasutamine on kohustuslik ja seadus peaks jõustuma üldises korras. Seega palume seletuskirja täiendada eelnõu seadusena vastuvõtmisel tekkivate kuludega.

Seletuskirja kohaselt on eelnõus ette nähtud, et nõusolekuteenuse kaudu andmete edastamise kulud on võimalik kehtestada valdkondlikus seaduses, kui RIS-i kuuluva andmekogu vastutav töötaja seda vajalikuks peab. Juhime tähelepanu, et sellist sätet eelnõus ei ole. Vastavad sätted olid varasemas, 2022. aastal kooskõlastamisele edastatud [eelnõu versioonis](#). Teeme ettepaneku taastada eelnõu varasemad sätted või lisada säte, mille alusel oleks andmekogu vastutaval töötajal õigus keelduda vastava võime loomisest, kui see takistab avalike ülesannete täitmist või on ebaproportsionaalselt kulukas.

Loodavates andmekogudes (sh tõlkeandmekogus) on ette nähtud ka isikuandmete töötlemine, kuid kõnealustes sätetes ei ole toodud isikuandmete kategooriaid, mida andmekogus võib töödelda. Detailsem loetelu võib olla toodud vastavas põhimääruses, kuid andmesubjektil peab olema võimalik saada seadusest teada, millised piirid seadusandja on andmetöötajale ette näinud. Samuti ei ole eelnõus toodud, mida täpsemalt põhimäärustes tuleb reguleerida (nii eelnõu § 1 kui ka § 2 alusel loodavate andmekogude sätetes). Seletuskirjas on küll viidatud avaliku teabe seaduse vastavale sättele, kuid see on üldnorm ning sellest ei selgu, mida konkreetsemalt Vabariigi Valitsus võib täpsustada.

Palume kaaluda võimalust andmeedastuse nõusoleku andmekogu eesmärgi juurde lisada ka nõusoleku tagasivõtmine. See on üks toiming, mida isik võib teha ning andmekogu eesmärgi täiendamisel on isikul võimalik teada saada kõik toimingud, milleks andmekogu luuakse. Samuti nõusoleku tagasivõtmine toob kohustusi nii andmekogu pidajale kui ka andmesaajale. Lisaks palume seletuskirjas täpsemalt välja tuua nõusoleku tagasivõtmisega seonduvad tegevused nii andmesubjekti kui ka andmesaaja vaatenurgast.

Seletuskirja lk 26 on toodud nõusolekusüsteemi andmeandjana ka *...rahvastikuregistri (vastutav töötaja Siseministeerium) põhiantmeid*. Selguse huvides täpsustame, et rahvastikuregistri seaduse 4. peatükis on toodud rahvastikuregistri andmete koosseis ning selles ei ole andmeid jaotatud põhiantmeteks ja muudeks andmeteks.

II Tähelepanekud keeleseaduse muutmise kohta eelnõus ja seletuskirjas

Tõlkeandmekogu puudutava sätte lõike 3 sissejuhatavas lauses on sõna „säilitatakse“, seega järgnevates punktides ei ole vaja seda sõna korrata.

Tõlkeandmekogu kohta soovime selgitusi järgmistele küsimustele:

- kas tõlketööde tellimine käib läbi loodava andmekogu või on see kogum, kuhu hiljem kõik tellitud tõlketööd tuleb detailselt sisse kanda?
- kuidas tõlkeandmekogu toetab vajalike andmetega riigiasutuste tõlketööde planeerimist ja korraldamist? Seni pole tõlketöid ette planeeritud, vaid neid on tellitud vastavalt vajadusele.
- kuidas täpsemalt võimaldatakse riigiasutustel tõlkida teavet eesti keelest ja eesti keelde ning hallata tõlketöid?
- millist tuge pakub tõlkevärav tõlke kvaliteedi ning terminoloogia ühtluse ja arendamise tagamisel?
- kuidas mõjutab tõlkevärava kasutuselevõtt ministeeriumi töökorraldust ja -koormust, sh vandetõlgi töö ülevaatamist ja koostöös vandetõlgiga parandamist?
- kas ja kuidas muutub praktikas justiitsministri määruse [„Vandetõlgile tõlketööde määramise ja täitmise kord ning tasumäärad“](#) § 7, eriti lõigete 3–5 rakendamine? Selle määruse § 8¹ lõike 1 kohaselt peab ministeerium võtma tõlkevärava kasutusele hiljemalt 2027. aasta 1. jaanuaril. Seaduseelnõu seletuskirjas (lk 3) on aga VTK koostamata jätmist põhjendatud sellega, et tõlkevärav on vabatahtlik. Samuti on mõjuanalüüsis (lk 31) nimetatud risk, et seda ei võeta kasutusele. Seega on seletuskirja erinevates osades vastuolud.
- mis on konkreetsed ülesanded, mida ministeerium saab ja peab tõlkeväravas täitma?

- kuhu luuakse seletuskirja mõjuanalüüsis mainitud uus teenistukoht sisutoimetaja, kas Eesti Keele Instituuti? Mil määral suureneb ministeeriumi töökoormus, k.a võimaliku (termini)koostöö tõttu Eesti Keele Instituudiga? Arvestada tuleb ka riigi majanduslikku seisu ja kärpekava.
- kes on tõlkemälu omanik (*avalikule sektorile mõeldud keskkonna puhul tegelevad muudatusettepanekute ülevaatamisega tõlkemälude omanikud*) – kas riigiasutus (kes neist?) või vandetõlk?

III Tähelepanekud rakendusaktide kavandite kohta

Esmalt juhime tähelepanu, et rakendusaktide kavandid on koostatud ebaühtlaselt. Arvestades, et tegemist on erinevate loodavate andmekogude põhimääruste kavanditega, siis peaksid need olema sarnase ülesehitusega ning sarnases valmimisjärgus, näiteks võiks olla kõigis esitatud ka vastutava töötleja õigused ja kohustused järelevalve teostamisel.

Samuti leiame, et üle tuleb vaadata juurdepääsupiirangute sätted. Justiitsministeeriumi analüüsis „[Andmekogud ja isikuandmed: EV Põhiseadusest ja IKÜM-st tulenevad nõuded regulatsioonile](#)“ (lk 38-39) on toodud, et juurdepääsupiirang tuleb sätestada seaduses ja määruseandjal selleks õigust ei ole. Seega juhul, kui teave on juurdepääsupiiranguta, siis seda eraldi reguleerima ei pea ka põhimääruses (nt seletuskirja lisa 2 § 13).

Tähelepanekud seletuskirja **lisa 1 „Andmeedastuse nõusoleku süsteem ja andmeedastuse nõusoleku andmekogu põhimäärus“** kohta. Põhimääruses võiks olla eraldi ja selgelt välja toodud, mis andmed tulevad rahvastikuregistrist. Näiteks lisa 2 on eraldi välja toodud rahvastikuregister ning reeglina on ka teistes põhimäärustes toodud, mis andmed täpselt, millisest andmekogust tulevad.

Tähelepanekud seletuskirja **lisa 2 „Keskne volituste haldamise süsteem ja keskse volituste haldamise andmekogu põhimäärus“** kohta:

Paragrahv 11 lõike 2 (puudutab rahvastikuregistrist andmete saamist):

1) punktis 1 on toodud, et rahvastikuregistrist saab keskse volituste haldamise andmekogu lõppkasutaja ees- ja perekonnanime, isikukoodi ja andmed **tema elusoleku kohta**.

Rahvastikuregistris ei ole andmeid isiku elusoleku kohta. Rahvastikuregistris on andmetena toodud surma andmed. Soovitame seetõttu sätte sõnastust muuta, et lõppkasutaja saab teabe isiku staatuse kohta, st kas isik on rahvastikuregistrisse kantud andmete kohaselt elus, surnud või andmed isiku kohta puuduvad.

2) punktis 3 on öeldud, et saadakse lõppkasutaja **seadusliku esindaja** andmed. Rahvastikuregistri seaduses on toodud eestkostja, mistõttu palume kasutada seaduse terminit.

Lisaks palume hinnata § 5 lg 2 ja § 11 lg 2 koosmõju. Kui § 5 kohaselt füüsilisest isikust lõppkasutaja isik tõendatakse ja isikusamasus tuvastatakse digitaalset tuvastamist võimaldava sertifikaadi alusel ning § 11 lg 2 kohaselt on loetelu, mida saadakse rahvastikuregistrist, siis kas on vaja digitaalset tuvastamist võimaldava sertifikaadi alusel tuvastatud isiku kohta samu andmeid rahvastikuregistrist. Autentimisel juba läbi tuvastusvahendi kontrollitakse neid andmeid. Lisaks põhimääruse § 11 lg 4 ütleb, et andmekogu saab lg-s 2 toimunud muutuste kohta andmed.

Tähelepanekud seletuskirja **lisa 3 „Tõlgete andmekogu põhimäärus“** kohta:

1) Palume üle vaadata andmekogu nimetus - eelnõus on nimetatud tõlkeandmekogu, lisa 3 tõlgete andmekogu.

2) preambulis on ekslikult viidatud lõikele 7, kui eelnõus on lõikeid ainult 6.

3) täpsustamist vajaks §-s 3 toodud volitatud töötaja ülesanded ning §-s 7 asutuse tõlketöö korraldaja roll ning selgitamist vajaks §-s 6 toodud rolli andmed.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Lauri Läänemets
siseminister

Kertu Nurmsalu 6125084
kertu.nurmsalu@siseministeerium.ee